

УДК 598.2.063:811.161.2'373.22](100)

УЗГОДЖЕННЯ ФОРМИ ЛАТИНСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ НАЗВ У КЛАСИФІКАЦІЇ ПТАХІВ

Г. В. Фесенко

Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України

E-mail: h.fesenko@gmail.com

Ключові слова: *номенклатура птахів, таксони різних рівнів, принципи уніфікації та типіфікації, узгодження форми назв, види фауни України.*

Concord of forms of Latin and Ukrainian names in classification of birds.

– H. V. Fesenko. Schmalhausen Institute for Zoology of NAS of Ukraine.

The article shows that possibilities for using unification and typification principles in the Ukrainian nomenclature, similar to that in Latin, are based on similarity of forming adjectives as derivatives from singular nouns, i.e. on diversity of adjective endings in both languages. Forms of Latin and Ukrainian names in bird classification are compared for different taxonomic ranks such as order, suborder, superfamily, family, subfamily, tribe, genus, species, subspecies. Some peculiarities of forming compound names of genus and species in the national nomenclature are characterized. There are also considered some generally accepted native names of higher taxonomic ranks that do not correspond to the typification principle.

Keywords: *bird nomenclature, taxonomic rank, unification and typification principles, concord of name forms, species of Ukrainian fauna.*

Согласование формы украинских и латинских названий в классификации птиц. – Фэсэнко Г. В. Институт зоологии им. И. И. Шмальгаузена НАН Украины.

В статье отмечено, что возможность использования принципов унификации и типификации в украинской номенклатуре, по аналогии с латинской, основывается на схожести образования прилагательных от имен существительных в единственном числе, то есть на разнообразии окончаний в обоих языках в словах в форме прилагательного. Проведено сравнение форм латинских и украинских названий птиц для таксонов таких уровней, как: отряд, подотряд, надсемейство, семейство, подсемейство, триба, род, вид, подвид. Описаны определённые особенности формирования состава названий родов и видов в отечественной номенклатуре, а также представлены те названия высших таксонов, которые устоялись исторически, хотя они не согласуются с принципом типификации.

Ключевые слова: номенклатура птиц, таксоны разных уровней, принципы унификации и типификации, согласование формы названий, виды фауны Украины.

Для ефективнішого використання у природничих науках спеціальної лексики, а саме номенклатурного апарату – індивідуалізованих назв живих організмів або їх груп, прийнято засадничі міжнародні документи, зокрема „Міжнародний кодекс зоологічної номенклатури”, який на сьогодні існує у четвертій редакції і українському перекладі (2003). Цим кодексом регламентовано правила утворення латинських назв для таксонів видової групи (вид, підвид), родової групи (рід, підрід) та групи родини (підтриба, триба, підродина, родина, надродина). Головною метою кодексу стало забезпечення чіткості та стабільності в оперуванні латинськими назвами.

Щоб досягти поставленої цілі, у кодексі визначено два головні підходи, які стосуються форми назв, – принцип уніфікації та принцип типіфікації. За першим з них, на певному таксономічному рівні форма назв повинна бути однотипною й відмінною від форми назв інших рівнів. За цим принципом назва роду має бути виключно у формі іменника в називному відмінку однини. Для означення видів обрано таку форму, як біномен – біномінальну назву. У першій частині такої назви повторюється назва роду, до якого належить вид, а друга частина є видовим прикметниковим означенням, яке не можна використовувати у назвах інших видів цього роду. Схоже правило діє стосовно назви підвиду, яку укладають на основі двослівної назви виду, до якого належить підвид, з додаванням третього слова – власне прикметникового означення підвиду, тобто утворюється триномен.

За іншим постулатом зоологічного кодексу – принципом типіфікації, усі назви вищих таксонів слід утворювати від назви типового роду, який знаходиться в їх межах, з використанням певних закінчень, що водночас забезпечує дотримання принципу уніфікації. У формуванні латинської номенклатури природничих об’єктів чільне місце належить саме назві роду (Dubois, 1988; Загороднюк, 2001), що є складовим елементом як назв вищих рангів, до назв рядів включно (Фесенко, 2008), так і нижчих рангів, як то вид або підвид.

Донедавна два згадані принципи утворення назв були обов’язковими для укладання лише латинської номенклатури, але не в системі українського називництва птахів, яке стосувалось в основному вітчизняної орнітофауни.

Першу вагому спробу упорядкувати використання українських назв у класифікації птахів зробив М. В. Шарлемань (1927). Тоді намітилася лише тенденція до формування національної орнітологічної номенклатури із застосуванням принципу уніфікації. Втім і наступні дослідники вживали різні за формою українські назви в межах одного й того самого таксономічного рангу. Стосовно деяких рядів використовували одночасно трислівні, двослівні та однослівні назви, частина з яких були до того ж описовими (Кістяківський, 1957; Зубаровський, 1977; Смогоржевський, 1979), тобто не відповідали принципу типіфікації.

Прийняття «Міжнародного кодексу зоологічної номенклатури», який встановлював правила утворення латинських назв таксонів, зумовило й зміни в українській номенклатурі птахів, вживаній у наукових першоджерелах. Найвірогідніше, без чіткого наміру з боку дослідників національні назви різних таксонів поступово почали набувати форм, які все більше відповідали як принципу уніфікації, так і принципу типіфікації (Фесенко, 2008).

Можливість дотримання цих принципів у формуванні складу національних назв ґрунтується на подібності утворення латинської й української лексики у формі прикметника, похідної від назв роду, тобто від іменника однини. В обох мовах існує значне різноманіття прикметникових закінчень, що не властиво, наприклад, англійській мові порівняно з латинською.

Зрештою на початку ХХІ століття у системі українських назв таксонів птахів відбувся остаточний перехід до використання двох названих принципів, що відобразилося, зокрема, у праці «Анотований список українських наукових назв птахів фауни України» (Фесенко, Бокотей, 2000, 2002, 2007). Цей перехід зроблено з урахуванням деяких особливостей, зумовлених функціонуванням живої мови, та історичних традицій.

Можливе узгодження форми назв у класифікації птахів між латинською і українською номенклатурами на сучасному етапі відображено в таблиці, де наведено форми вітчизняних назв тих таксонів, які найуживаніші в науковій літературі. Для усіх без винятку українських назв вище рівня триби запропоновано однослівну прикметникову форму, завдяки чому в цих назвах відображено певну схожість і спорідненість птахів у межах якоїсь із таксономічних категорій (Фесенко, 2008). У латині назви підрядів представляють у формі іменника множини. Деяке різноманіття суфіксної частини в українських назвах родин зумовлене тим, що має відбуватись певна зміна кінцевих голосної або м'якого знаку іменника при перетворенні на прикметник відповідно до загальних правил граматики. Подібними правилами зумовлені й два варіанти кінцевої морфеми в українських назвах підродин.

На відміну від латини, в системі української орнітологічної номенклатури іменник множини використано не для підряду, а для означення триби, значно нижчої таксономічної категорії. Образне значення іменника як назви птаха конкретніше і не охоплює усю палітру схожості споріднених видів, яка відображена у прикметниках, похідних від іменника. Види однієї триби мають зовні помітно більшу схожість між собою, а тому точніше відповідають образному значенню іменника множини, ніж загалом усі види в рамках надряду (Фесенко, 2008).

Певні форми назв роду в українській мові відмінні від латинських формалізованих відповідників, які є виключно однослівними іменниками в однині. Через просту транслітерацію в латинську номенклатуру легко ввести як іншомовну лексику будь-якої живої мови, так і штучні назви, що значною мірою й забезпечує суворе дотримання

правила застосування тільки іменника однини. Наприклад, до сучасної латинської зоологічної номенклатури введено такі назви родів, а також видів безхребетних, як рід *Slonik* для означення викопного жука-довгоносика, *Mucha tzokotucha*, якою позначено один з видів мух, *Abra cadabra* – для молюска, *Kikimora palustris* – для павука (Ковблюк, 2008). Лише одне слово в наведених назвах є суто латинським – „*palustris*”, що означає „болотяний”, решта – іншомовні. Штукарський стиль для означення нових таксонів виявився і в інших латинських назвах, які стосуються безхребетних: молюсків з роду *Aa*, назва якого є найкоротшою і випереджає будь-яку іншу назву за порядком абетки, і ракоподібних з роду *Gammaracanthuskytodermogammarus* – надмірно довга назва. В латинській номенклатурі птахів світу такі чудернацькі назви не трапляються.

Українська орнітологічна номенклатура розвивалась іншим чином порівняно з латинською – деяка частина назв родів є двослівними, вони складені з іменника та прикметника. Як правило, така родова назва містить ті самі елементи, що і назва одного з видів, наприклад рід Вухата сова (*Asio*), рід Малий жайворонок (*Calandrella*), які включають відповідні види сова вухата (*Asio otus*) і жайворонок малий (*Calandrella cinerea*). Для фонетичної відмінності від назви виду, в якій спочатку вживають іменник, а потім прикметник, у назві роду ці складові використовують у зворотному порядку (Фесенко, 2007).

Таблиця. Порівняння форм назв таксонів у класифікації птахів між латинською та українською науковою номенклатурою.

Table. Taxon names in bird classification compared between Latin and Ukrainian scientific names.

Таксон* Taxon	Елемент уніфікації в латинській мові Unification element in Latin	Приклад Example	Елемент уніфікації в українській мові Unification element in Ukrainian	Приклад Example
Ряд Order	кінцева морфема end morpheme <i>-formes</i>	Pelecaniformes	кінцева морфема end morpheme <i>-подібні</i>	Пеліканоподібні
Підряд Suborder	іменник множини plural noun	Pelecani	кінцева морфема end morpheme <i>-видні</i>	Пелікановидні
Надродина Superfamily	кінцева морфема end morpheme <i>-oidea</i>	Pelecanoidea	кінцева морфема end morpheme <i>-виді</i>	Пелікановиді
Родина Family	кінцева морфема end morpheme <i>-idae</i>	Pelecanidae Ardeidae Timaliidae	кінцеві морфеми end morphemes: <i>-ові,</i> <i>-еві,</i> <i>-єві</i>	Пеліканові Чаплеві Тимелієві
Підродина Subfamily	кінцева морфема end morpheme <i>-inae</i>	Tringinae Anatinae	кінцеві морфеми end morphemes: <i>-ні</i> <i>-ині</i>	Коловодничні Качині

Продовження таблиці

Таксон* Taxon	Елемент уніфікації в латинській мові Unification element in Latin	Приклад Example	Елемент уніфікації в українській мові Unification element in Ukrainian	Приклад Example
Триба Tribe	кінцева морфема end morpheme	Tringini	іменник множини plural noun	Коловодники
Рід Genus	іменник однини singular noun	<i>Tringa</i> <i>Xenus</i> <i>Limicola</i>	іменник однини; singular noun іменник з означувальним прикметником перед ним; noun and attributive adjective before it	Коловодник Мородунка Болотяний побережник
		<i>Haematopus</i>	прикладковий іменник appositive noun	Кулик-сорока
Вид Species	біномен – родова назва з видовим означенням binomen – genus name and species attributive	<i>Tringa ochropus</i> <i>Limicola falcinellus</i> <i>Xenus cinereus</i> <i>Eurynorhynchus pygmeus</i> <i>Pandion haliaetus</i>	біномен – родова назва з видовим означенням; binomen – genus name and species attributive; іменник однини – як назва роду, коли рід включає один вид з власною назвою; singular noun as name of a genus when the genus includes only one species with its own name;	коловодник лісовий побережник болотяний мородунка лопатень скопа
		<i>Turdus viscivorus</i>	прикладковий іменник appositive noun	дрізд-омелюх
Підвид Subspecies	триномен – двослівна видова назва з підвидовим означенням trinomen – two-word species name and subspecies attributive	<i>Limicola falcinellus</i> <i>Limicola falcinellus sibirica</i> ; <i>Pandion haliaetus haliaetus</i> <i>Pandion haliaetus cristatus</i>	триномен – двослівна видова назва з доданим підвидовим означенням trinomen – two-word species name and subspecies attributive	побережник болотяний звичайний, побережник болотяний сибірський; скопа [рибоїдна] євразійська, скопа [рибоїдна] чубата

Примітка. * – систему рангів вище рівня триби наведено за виданням «Систематика птиц» (Карташев, 1974), триби – за виданням «Handbook of the Birds of the World» (1996), роди та види – за працею «Анотований список...» (Фесенко, Бокотей, 2007), підвиди – за зведенням «The Howard and Moore ...» (2003).

Note: * - taxonomic ranks higher than tribes are given according to «Taxonomy of birds» (Kartashev, 1974), tribes - according to «Handbook of the Birds of the World» (1996), genera and species – from «The annotated list...» (Fesenko, Bokotej, 2007), subspecies – from «The Howard and Moore ...» (2003).

У національній номенклатурі сформувались і такі особливі форми назв роду, як двослівна узагальнювальна, коли прикметникове означення характеризує усі види роду в цілому і не повторюється в жодній з назв видів, наприклад рід Болотяний кричак (*Chlidonias*), а також прикладкова назва, яку формують з двох іменників, до прикладу рід Кулик-сорока (*Haematopus*) або рід Кулик-довгоніг (*Himantopus*) (Воїнственський, Кістяківський, 1952, 1962; Фесенко, Бокотей, 2002, 2007).

Особливістю формування складу назв родів птахів у вітчизняній лексиці є також те, що для означення роду можна використати однослівну назву виду цього роду, в першу чергу це стосується моновидових родів, наприклад вид мородунка (*Xenus cinereus*) і рід Мородунка (*Xenus*), вид скопа (*Pandion haliaetus*) і рід Скопа (*Pandion*). При цьому українська назва роду, яку пишуть з великої літери, лише графічно відрізняється від назви виду, бо її пишуть з малої літери (Фесенко, 2007). Такого розмежування форми написання назв виду і роду, на нашу думку, цілком достатньо для злагодженого функціонування спеціальної лексики в науковій літературі.

Правило повторення назви роду в назві виду, за яким власне і утворюють біномінальні видові назви в латині, діє і в українській номенклатурі птахів, але з винятками. Так, в українських назвах жодного виду вітчизняної фауни з роду Качка (*Anas*) нема назви роду, те саме стосується і назв видів роду Сокіл (*Falco*). Індивідуалізовані українські назви видів, які не включають в себе родовий елемент, цілком усталились у науковій літературі (Воїнственський, Кістяківський, 1952, 1962; Фесенко, Бокотей, 2000, 2002, 2007), вони відповідають нормам функціонування живої мови.

Зрештою найпоширенішими національними назвами видів у науковому вжитку є біномінальні, що відповідає жорсткому правилу для латинських назв видів. У минулому для кількох видів вітчизняної орнітофауни широко використовували також трислівні українські назви. Відмова від таких видових назв була зумовлена не прагненням до штучної біноменізації, а наміром залишити трислівні назви тільки для означення підвидів.

Якщо в українській номенклатурі птахів суворо дотримуватись правила утворення триномена як назви підвиду, то виникають деякі труднощі у випадках, коли види означені однослівними назвами. Деякі з цих видів у національній фауні мають статус єдиного представника свого роду, через що у вітчизняних дослідників здебільшого не виникало необхідності в окремому прикметниковому означенні, тобто не було нагальності виокремлювати їх серед подібних видів фауни світу. Наразі однослівні назви таких видів варто біноменізувати, враховуючи, що у майбутньому споріднені з ними види в межах одного роду можуть отримати назви, які відрізнятимуться тільки прикметником (Фесенко, 2013). Утворення триномена підвидів від назв видів, модернізованих завдяки біноменізації, підпорядковуватиметься загальному правилу. Згадану біноменізацію частини однослівних назв видів, на нашу думку, не можна вважати штучною або надмірною, бо вона зумовлена логічною потребою чітко розрізняти в переліках, що стосуються світової фауни, споріднені види, в назвах яких родове означення однакове.

Однак існують суто іменникові національні назви (у формі однослівного іменника і прикладкового іменника), якими означені види, кожен з яких єдиний у певному роду в будь-якій класифікації птахів світу. Внаслідок цього значної потреби у біноменізації їхніх назв не виникає, бо вони є чітко індивідуалізованими. Утворюючи трислівну підвидову назву від однослівної назви такого виду, суто формально на місці видового прикметникового означення можна було б вживати якусь лексему, беручи в дужки, аби

підкреслити її неусталеність у назві виду: наприклад *Pandion haliaetus haliaetus* – скопа [рибоїдна] євразійська, *Pandion haliaetus cristatus* – скопа [рибоїдна] чубата.

Варто визнати, що вжитково обтяжлива заформалізованість відчувається саме у підвидових назвах-триноменах, причому це стосується і латинських триноменів. Мабуть, через це у працях з питань таксономії та систематики повну латинську назву підвиду наводять тільки у першій згадці про нього, а надалі в тексті використовують лише третю частину назви, яка і є власне маркером підвиду, тобто скорочена форма на письмі вживаніша. Таким чином громіздкість повної латинської назви підвиду нівелюється для зручності. Використання тієї чи іншої скороченої форми українських трислівних назв підвидів з часом може устатитися і у вітчизняних наукових джерелах.

Процес утворення назв вищих таксонів від назви типового нижчого таксону, що відповідає принципу типіфікації, в національній номенклатурі відзначений більшою формальною послідовністю, проте і в цьому разі вкоренилися деякі історично усталені винятки. У вітчизняній номенклатурі усталилось таке: ряд Буревісникоподібні – Procellariiformes і родина Буревісникові – Procellariidae, хоча типовим є рід Товстодзьобий буревісник – *Procellaria*. Однослівна українська назва у формі іменника закріпилася за родом *Puffinus*, бо у нас регулярно трапляється один вид буревісників саме з цього роду. У латині назву ряду Charadriiformes, який в українській мові означений як Сивкоподібні, типіфіковано від роду *Charadrius*, якому надано українську назву Пісочник і до якого раніше входили кілька видів сивок, що виокремлені зараз в окремий рід *Pluvialis*. З цієї самої причини родину Charadriidae означено як Сивкові. Подібна ситуація і з українською назвою родини Scolopacidae – Баранцеві, яку було утворено тоді, коли баранців включали у рід *Scolopax* – Слуква. До винятків також належать: родина Тетерукові – Tetraonidae (Galliformes), тоді як рід Глушець – *Tetrao*, та родина Воронові – Corvidae (Passeriformes), хоча рід Крук – *Corvus*. Види, означені як тетерук і глушець, часто об'єднують в один рід, а до іншого роду належать види, яких називають крук і ворона. Суто історичною усталеною традицією пояснюється й вибір української назви ряду Дятлоподібні – Piciformes на тлі того, що рід *Picus* означений як Жовна. Ці винятки, можливо, лише деякий час ще існуватимуть у вжитку і будуть згодом замінені іншими назвами, відповідно до принципу типіфікації.

Водночас у процесі уніфікації форми національних назв таксонів різних рівнів і можливого узгодження форми назв вище родового рівня з латинськими відповідниками збережеться певна варіантність кінцевих морфем, властива живій українській мові, а також, найімовірніше, триватиме використання трьох форм назв родів і трьох форм назв видів птахів, тоді як в латинській номенклатурі для кожного з цих рангів визначено по одній формі назв. Доцільність застосування наведених форм українських назв доводиться практикою.

Література

References

- Воїнственський М. А., Кістяківський О. Б. Визначник птахів УРСР. – 1-е вид. – К., 1952. – 352 с. [Voinstvenskyi M.A., Kistiakivskyi O.B. Identification guide to the birds of Ukrainian SSR. – 1st edition. – Kyiv, 1952. – 352 p. [in Ukrainian]]
- Воїнственський М. А., Кістяківський О. Б. Визначник птахів УРСР. – 2-е вид. – К., 1962. – 372 с. [Voinstvenskyi M.A., Kistiakivskyi O.B. Identification guide to the birds of Ukrainian SSR. – 2nd edition. – Kyiv, 1952. – 372 p. [in Ukrainian]]

- Загороднюк І. В. Роди звірів східноєвропейської фауни та їх українські назви // Вісник Національного науково-природничого музею НАН України. – 2001. – Вип. 1. – С. 113–132. [Zahorodniuk I.V. Animal genera of East-European fauna and their Ukrainian names // Bulletin of National Scientific-Natural Museum, NAS of Ukraine. – 2001. – Issue 1. – P.113-132 [in Ukrainian]
- Зубаровський В. М. Хижі птахи. – К. : Наук. думка, 1977. – 330 с. – (Фауна України. Птахи; Т. 5. Вип. 2). [Zubarovskiy V.M. Birds of prey. – Kyiv: “Naukova Dumka” Press, 1977. – 300 p. – (Fauna of Ukraine; Birds; Volume 5, Issue 2). [in Ukrainian]
- Карташев Н. Н. Систематика птиц. – Москва : Высшая школа, 1974. – 368 с. [Kartashev N.N. Taxonomy of birds. – Moscow: Vysshaya shkola, 1974. – 368 p. [in Russian]
- Кістяківський О. Б. Курині. Голуби. Рябки. Пастушки. Журавлі. Дрофи. Кулики. Мартини. – К. : Вид-во АН УРСР, 1957. – 432 с. – (Фауна України. Птахи; Т. 4). [Kistiakivskiy O.B. Galliformes. Doves and pigeons. Grouses. Rails. Cranes. Bustards. Waders. Gulls. – Kyiv: Publ.house of Academy of Sciences of UkrSSR, 1957. – 432 (Fauna of Ukraine. Birds; Volume 4) [in Ukrainian]
- Ковблюк М. М. Основи зоологічної номенклатури та систематики: Навчальний посібник для студентів біологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – Сімферополь : ДІАІП, 2008. – 148 с. [Kovbliuk M.M. Fundamentals of zoological nomenclature and taxonomy: Textbook for students of biological specialties of higher institutions. – Simferopol: “DIAIP” Press, 2008. – 148 p. [in Ukrainian]
- Міжнародний кодекс зоологічної номенклатури. Видання четверте. Ухвалений Міжнародним союзом біологічних наук : Пер. з англ. і фр. – К, 2003. – XLIII+175 с. [The international code of zoological nomenclature. 4th edition. Adopted by International Union of Biological Sciences: Translated from English and French. – Kyiv, 2003. - XLIII+175 p. [in Ukrainian]
- Смогоржевський Л. О. Гагари. Норці. Трубноносі. Веслоногі. Голінасті. Фламінго. – К. Наук. думка, 1979. – 187 с. – (Фауна України. Птахи; Т. 5. Вип. 1). [Smohorzhevskiy L.O. Grebes. Divers. Procellariiformes. Pelecaniformes. Ciconiiformes. Flamingos. – Kyiv: “Naukova Dumka” Press, 1979. – 187 p. (Fauna of Ukraine. Birds; Volume 5, Issue 1). [in Ukrainian]
- Фесенко Г. Форми українських назв родового рівня в класифікації птахів фауни України // Вісник Львівського університету. Серія біологічна. – 2007. – Вип. 43. – С. 3–12. [Fesenko H. Ukrainian names of genera in classification of birds of Ukrainian fauna // Bulletin of Lviv University. Biological series. – 2007. – Issue 43. – P. 3-12. [in Ukrainian]
- Фесенко Г. В. Уніфікація українських наукових назв таксонів надродового рівня у класифікації птахів світу // Наукові записки Державного природознавчого музею. – 2008. – Вип. 24. – С. 207–218. [Fesenko H. Unification of Ukrainian scientific names of taxa of above-gender level in classification of birds of the world // Scientific notes of State Natural Museum. – 2008. – Issue 24. – P.207-218. [in Ukrainian]
- Фесенко Г. В. Поміркована біноменізація українських назв птахів для називництва фауни світу // Troglodytes. – 2013. – Вип. 4. – С. 46–59. [Fesenko H.V. Reasonable binomination of Ukrainian bird names for designation of the world fauna // Troglodytes. – 2013. – Issue 4. – P. 46-49. [in Ukrainian]
- Фесенко Г. В., Бокотей А. А. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України. – Київ-Львів, 2000. – 44 с. [Fesenko H.V., Bokotej A.A. The annotated list of the Ukrainian scientific names of the birds species belonging to the fauna of Ukraine. – Kyiv-Lviv, 2000. – 44 p. [in Ukrainian]
- Фесенко Г. В., Бокотей А. А. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України. – 2-е вид. – Київ-Львів, 2002. – 44 с. [Fesenko H.V., Bokotej A.A. The

annotated list of the Ukrainian scientific names of the birds species belonging to the fauna of Ukraine (with characteristics of status of the species). – 2nd edition. – Kyiv-Lviv, 2002. – 44 p. [in Ukrainian]

Фесенко Г. В., Бокотей А. А. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів). – 3-е вид. – Київ–Львів, 2007. – 112 с. [Fesenko H.V., Bokotej A.A. The annotated list of the Ukrainian scientific names of the birds species belonging to the fauna of Ukraine (with characteristics of status of the species). – 3d edition. – Kyiv-Lviv, 2007. – 112 p. [in Ukrainian]

Шарлемань М. Словник зоологічної номенклатури. Назви птахів (Проект). – К.: Держ. вид-во України, 1927. – Ч. 1. – 63 с. [Scharlemann M. Dictionary of zoological nomenclature. Names of birds (Project). – Kyiv: State Publ. House of Ukraine, 1927. – Part 1. – 63 p.] [in Ukrainian]

Dubois A. The genus in zoology: a contribution to the theory of evolutionary systematics. – Paris, 1988. – 124 p. – (Mem. Mus. hatl. Nat. hist. – Serie A (Zoologie), Tome 140).

Handbook of the Birds of the World. Hoatzin to Auks / Eds. J. del Hoyo, A. Elliott & J. Sartagal. – Barcelona : Lynx Edicions, 1996. – Vol. 3. – 752 p.

The Howard and Moore Complete Checklist of the Birds of the World / Ed. E. C. Dickinson. – 3rd Edition. – London: Christopher Helm, 2003. – 1040 p.